

„BRAILSFORD”
VIHKO

Sisältö

Brailsford I ⁷⁹
vrt. otteita sivulta 164
Brailsford II

BRAILSFORD. „TERÄKSEN JA KULLAN SOTA”

Henry Noel Brailsford. „Teräksen ja kullan sota” (1

Tutkielma aseistautuneesta maailmasta. Lontoo 1914.
(Kirja on päivätty maaliskuulle 1914) (s. 317)

„Hyvin todennäköistä on, että kolmiliiton dominoivaan vaikutusvalttaan nojaten Itävalta käytti Balkanilla hyväkseen muuatta kriisiä, joka seurasi nuorturkkilaisten valankumousta, raivatakseen itselleen tien Salonikiin ja valatakseen ainakin osan Makedoniasta...

Eurooppa on saanut pitkäaikaista kokemusta Saksan 'hegemoniasta' sen neljännesvuosisadan aikana, joka on kulunut Ranskan keisarikunnan kukistumisesta Ranskan ja Venäjän liiton solmimiseen asti. Mitään katastrofia ei ole tapahtunut. Yksikään pikkuvaltio ei ole joutunut hyökkäyksen kohteeksi, ei ole siirretty ainoatakaan naapuriin rajaa, kumottu ainoatakaan valtaistuinta eikä vaarannettu minkään kansakunnan tai uskonnon vapautta” (2 (s. 34).

„Valloitusten kausi on Euroopassa päättynyt, ja mikäli ei oteta lukuun Balkania ja ehkä Itävallan ja Venäjän keisarikuntien reunamaita, niin voitaneen sanoa sikäli varmasti kuin politiikassa yleensä voidaan, että nykyisten kansallisvaltioiden rajat ovat lopulliset. Itse puolestani luulen, ettei kuuden suurvallan välillä enää tule olemaan sotia” (s. 35).

- „Euroopan nykyinen alueellinen järjestys vastaa harvoja poikkeuksia lukuunottamatta kansallisia rajoja” (s. 35).
- 3) „Pitääkö Saksan kaivaa rautamalmia Atlaksen rinteillä ja kuljettaa sitä teräskiskoina Bagdadiin? Se on nykyajan diplomatian tyypillisiä kysymyksiä, ja tervejärkisesti ajatellen se on merkitykseltään huomattavasti tärkeämpi sitä vanhan maailman tyypillistä kysymystä, pitääkö Espanjan kuninkaana olla Bourbonin vai Habsburgin. Niin tämän kuin muidenkin samantapaisten kysymysten ratkaisemiseksi Euroopan nuoriso saa drilliä, rakennetaan sotaluoksia ja mätkitään veroja. Yhden kortin varassa ei ole mitään, mikä koskisi edes yhden maaeekkerin kohtaloa tai omistusta Euroopassa. Minkään Euroopan valtion politiikka, uskonto tai julkinen elämä ei muuttuisi siitä, jos nämä kysymykset ratkaistaisiin toisin tai ne jäisivät kokonaan ratkaisematta” (s. 36).
- 4) „Mutta kukapa Englannissa antaisi merkitystä sille, että Marokon malmista valetaan saksalaisia tykkejä Essenissä eikä ranskalaisia tykkejä Creusot'ssa?” (s. 36).
- „Englannin ja Ranskan sydämellinen liitto, joka sinänsä antoi alun niiden ja Saksan välien kiristymiselle, perustui sikäli kuin maailma tietää vain yhteen asiakirjaan, joka ei ollut muuta kuin Ranskan ja Englannin intressien liiketoiminnallista säännöstelyä Egyptissä ja Marokossa” (s. 37).
- 5) „Saksalainen Mannesmann-veljesten yhtiö voi syystä kylläkin kehaista, että se on saanut yksinomaisen toimiluvan Marokon kaikkien kaivosten käyttöön niiden rahojensa korvaukseksi, jotka se lainasi ahdinkotilaan joutuneelle sulttaanille kansalaisotien aikana. Että nimenomaan tämä on ollut kiistan kohteena, sitä todistavat ehdot, jotka olivat moneen kertaan pohdittavana Pariisin ja Berliinin välisissä selkkauksen selvittämiseksi käydyissä neuvotteluissa. Selkkkaus 'saatiin selvitetynsi' eli tilapäisesti säännösteltyksi v. 1910 sopimuksella, jossa oli vain yksi artikla — nimittäin, että Saksan finanssimiespiirit osallistuvat rinnan Ranskan finanssimiespiirien kanssa niihin erilaisiin yrityksiin ja yhtiöihin, joiden tarkoituksena on Marokon 'hyödyntäminen' rakentamalla satamia, rautateitä, kaivoksia ja suorittamalla muita yleisiä töitä. Tämä sopimus ei johtanut mihinkään käytännöllisiin tuloksiin, ja ärtymys,

jota Ranskan diplomaatti- ja finanssimiespiirien vitkuttelu enensi Saksassa, ilmeni siten, että tykkivene 'Pantteri' lähetettiin Agadiriin vastaisten 'neuvottelujen' eräänlaisena alkusoittona. Senaatin valiokunnan myöhempien tutkimusten perusteella tiedämme, mikä olisi ollut näiden neuvottelujen lopputulos, jos hra Caillaux olisi pysynyt vallassa. Hän ei ainoastaan olisi sovittanut Ranskan ja Saksan siirtomaat, vaan olisi myös saanut aikaan Saksan ja Ranskan kaikkia suhteita käsittävän yleisen sopimuksen. Kaikki kohdat, joista hän aloitti neuvottelut, olivat luonteeltaan taloudellisia ja niistä oli tärkein ehdotus, että Ranskan finanssimiespiirien taholta lopetettaisiin Bagdadin rautatien boikotointi ja sallittaisiin saksalaisten arvopaperien noteeraus Pariisin pörssissä. Häly, jonka tämä hra Caillaux'n rohkea askel aiheutti niin Ranskan isänmaanystävien kuin Englannin imperialistienkin keskuudessa, ei ole vielä kukaan unohtunut, ja sen jälkikaiku kuuluu sekä Lontoossa että Pariisissa hra Caillaux'n palatessa vuoden 1913 lopulla hallitukseen. Mainituissa epävirallisissa neuvotteluissa hän antoi alun Ranskan ja Saksan suhteiden tarkistamiselle, mikä olisi aiheuttanut muutoksen paitsi Ranskan myös Euroopan politiikassa, jos hra Caillaux olisi pysynyt vielä muutaman kuukauden pääministerinä. Ranskan isänmaanystävät nostivat hälyn, koska pelkäsivät hänen aikovan tehdä tyhjäksi heidän haaveensa saada hyvitystä vuodesta 1870. Englannin imperialistit kävivät hänen kimppuunsa konservatiivisessa lehdistösämme peläten Englannin joutuvan eristetyksi siinä tapauksessa, että Ranskan onnistuu sopia kiistansa Saksan kanssa. Agadirin kriisiä seuranneessa keskustelussa (marraskuun 27 p:nä 1911) sir Edward Grey käytti eräessä lauseessaan sanontoja, jotka osoittavat diplomaattimme pelänneen samaa, mitä konservatiivinen lehdistökin pelkäsi. Hänen sanojensa mukaan Ranska oli vaarassa joutua Saksan diplomatian kiertoradalle. Nimenomaan tästä eikä siitä syystä, että olisimme olleet todella kiinnostuneita niiden korvausten suuruudesta, jotka Ranska olisi suorittanut Kongossa Saksalle Marokon valtauksen hyvitteeksi, me olimme valmiit tukemaan tarpeen vaatiessa jopa aseellisin voimin Caillaux'n seuraajien vähemmän sovinnollista diplomatiaa. Tämä lienee opettavaisin välikohtaus Euroopan diplomatian uusimmassa historiassa" (ss. 38—40).

- 8) „Ranskalainen Périer'in pankki myönsi hiljattain Turkin hallitukselle miljoonan punnan lainan, millä viimeksi mainittu maksoi ensimmäisen erän Newcastlessa rakennetun dreadnought-risteilijän hinnasta. Muutaman päivän kuluttua ilmoitettiin saman pankin saaneen toimiluvan Smyrnan — Dardanellien rautatietä varten, nähtävästi välityspalkkiona. Vaikka myöntäisimmekin, ettei pääoman vienti ole mahdollista ilman tiettyä tavaraliikettä, meidän on kuitenkin luokkien sosiologian kannalta katsoen tehtävä jyrkkä ero rahatoimen ja pelkän tavaravaihdon välillä. Kehittyneen luottotoiminnan pohjalla tapahtuva kaupankäynti on investoiville luokille paljon edullisempaa kuin pelkkä samalla taloudellisella kehitystasolla olevien kansakuntien välinen vaihto. Kun Ranskaan toimitetaan Walesin hiiltä ja saadaan vastineeksi tekokukkia, niin pääoman voitto on kaksinkertainen muodostuen Englannin hiilikaivosten omistajien voitosta ja Ranskan hienpuristajien voitosta. Mutta jos lainaamme Argentiinalle rahaa, jolla se ostaa meiltä ratakiskoja voidakseen sittemmin lainakorkojen maksuksi kuljettaa ja myydä meille lihaa, silloin pääoman voitto on kolminkertainen muodostuen Englannin terästeollisuuden saamasta voitosta, Argentiinan lihakaupan voitosta ja Englannin pankkiirien ja pääomansijoittajien voitosta. Tämä kolmas voitto on joutilaluokasta arvokkain, ja imperialismin tarkoituksena on tällaisen luottopohjaa kaipaavan kaupankäynnin, t.s. heikompien velalliskansojen kanssa tapahtuvan kaupankäynnin kehittäminen” (ss. 73—74).
- 10) „Hra Mulhall on *'Taloustieteen sanakirjaa'* varten laskenut, että investointimme ovat ulkomailla ja siirtomaissa lisääntyneet vuosina 1882—1893 hämmästyttävän nopeasti — 74% vuosittain. Mutta ratkaisevan todisteen on esittänyt sir Robert Giffen. Hän on laskenut, että koko ulkomaan- ja siirtomaakaupastamme saamamme tulot olivat v. 1899 vain 18 miljoonaa puntaa. Sen sijaan ulkomailla ja siirtomaissa harjoitetulla investointitoiminnalla saadun voiton hän arvioi 90—100 miljoonaksi punnaksi” (s. 77).
- „Kymmentä vuotta myöhemmin ulkomailla ja siirtomaissa harjoittamallamme investointitoiminnalla saatu voitto oli 140 miljoonaa, kuten sir George Paish väitti Kuninkaallisessa tilastoyhdistyksessä pitämässään esitelmässä” (ss. 77—78).

„Niiden * takana ovat lähetystöt ja lähetystöjen takana Euroopan kaikki laivastot, jotka käskyn saatuaan olisivat jo muutaman tunnin kuluttua matkalla Turkin aluevesille, mikäli Euroopan rautatieyhtiöille tai turkkilaisten lainaobligaatioiden omistajille taattujen saatavien maksussa ilmenisi jonkinlaista viivyttelyä tai epäröintiä. Sanalla sanoen diplomatialla ja aseilla autetaan paroni Hirschiä ja hänen jäljittelijöitään tekemään lahjusten avulla häpeämättömiä, kiskurimaisia kauppoja Turkin ministerien kanssa, joiden kättä ei puristaisi kukaan kunnan mies” (s. 85). (11)

„Sotilas- ja siviilivirkoja on ollut pitkän aikaa niin runsaasti, että ne ovat tulleet varakkaan keskiluokan poikien ulottuville. Tälle väelle Intia ja Egypti ovat alkaneet vihdoinkin merkitä jotain reaalista, ne ovat seutuja, missä pojalla, veljellä tai vaikkapa serkulla on 'hyvät oltavat' ” (ss. 86—87).

„Maisteri J. T. Walton Newboldin kirjasessa *'Sotatrustin paljastuminen'* ('Työväen kansallinen kustannusliike'. Manchester, 1 penny) puhutaan pääasiassa Englannin sotateollisuusyhtiöiden keskinäissuhteista. P. W. W:n *'Aset ja isänmaallisuus'* ('The Daily News', 1 penny) on omistettu kokonaisuudessaan sille, mitä osaa mr Mülliner esitti merisotapelon aiheuttamisessa 1909. G. H. Perrisin *'Sotakauppiassa'* ('Kansallinen rauhanneuvosto', 167, St. Stephen's House, Westminster, 2 pennyä) on enimmältä osaltaan samoja kahdessa ensiksi mainitussa kirjasessa esitettyjä tosiasioita ja jonkin verran lisäaineistoa. Kaikki ne perustuvat virallisiin kiistattomiin asiatietoihin” (s. 89, huomautus). (12)

„Se on kukoistava konserni. Kuluvan vuosisadan aikana Armstrong ei ole vielä kertaakaan jakanut 10%:a vähemmän ja osingot ovat olleet usein 15%. Ranskalaiset Creusot'n (Schneiderin) suurtehtaat ovat jakaneet osinkoa väliin jopa 20%. Dreadnoughtin rakentaminen ja varustaminen tuottanee tilauksen saaneelle yhtiölle ainakin neljännesmiljoonan NB voittoa. Sellaisen panoksen vuoksi kannattaa yrittää, ja nämä yhtiöt kyllä pystyvät painostamaan poliittisesti ja yhteiskunnallisesti. Yksistään Armstrongin tehtaan (13)

* turkkilaisten lainaobligaatioiden omistajien. Toim.

osakasluettelossa on 60:n ylimyksen tai heidän vaimonsa, poikansa tai tyttärensä nimi, viidentoista baronetin, kahdenkymmenen ritarin, kahdeksan parlamentinjäsenen, viiden piispan, kahdenkymmenen armeijan- ja laivastonupseerin sekä kahdeksan sanomalehtimiehen nimi. Näistä yhtiöistä kiinnostuneiden henkilöiden joukossa oli viime kesänä kaksi liberaalien ministeriä, muuan korkeassa oikeusvirassa oleva henkilö ja kaksi parlamentin opposition johtomiestä. Tämän osakasluettelon ja toisaalta Meriliigan ja Kansallisen asepalveluliigan nimiluettelon välillä on huvittavaa yhtäläisyyttä” (s. 90).

- 14) „Tiedot, joita niihin aikoihin esittivät amiraali von Tirpitz valtiopäivillä ja myös Kruppin yhtiön johtaja, olivat oikeita. Parlamentti katsoi paremmaksi uskoa mr Müllineria. Sen tuloksena mr MacKenna arvioi, että Saksalla tulisi 'vaaralliseen ajankohtaan', t.s. vuoden 1912 maaliskuuhun mennessä olemaan seitsemäntoista dreadnoughtia, ja tarkisti vastaavasti omaa ohjelmaansa. Mr Balfour enteili sellaistaakin, että Saksalla tulisi olemaan 21 tai 25 linjalaivaa. Myöhemmät tapahtumat osoittivat amiraali von Tirpitzin puhuneen totta: kun mainittu hetki koitti, Saksalla oli niitä yhdeksän. Tämä pelko tuli maksamaan meille neljän 'määrävahvuuksien mukaisen' dreadnoughtin hinnan, joka tosin on kohtuullinen, mutta jonka vuoksi mielenkarvaus ja epäluottamus Euroopassa on lisääntynyt siinä määrin, ettei sitä voida millään tavoin laskea” (s. 91).

- 15) „*Asekauppaa harjoittavien yhtiöiden kansainväliset suhteet* ovat hyvin houkutteleva satiirin kohde. Kommentaarit ovat väistämättömiä ja aiheutuvat ilmeisesti tosiasioista, ja ne tullaan esittämään tässä *kaunistelemattomina*. Isänmaallisuus ei ole ominaista pääomalle. Huomattava saksalainen yhtiö osoittautui olevan ranskalaisten johdettavana. Saksalaiset yhtiöt jälleenrakentavat Venäjän sotalaivastoa, joka on Saksan sotalaivaston kilpailija. Brittiläisillä yhtiöillä on Italiassa haaraosastoja, jotka rakentavat niitä samoja Italian dreadnoughteja, joiden sanotaan olevan omiemme kilpailijoita. Nobelin trustiin ja vielä äskettäin Harveyn yhtiöön kuuluivat kaikki johtavimmat aseita valmistavat toiminimet: englantilaiset, ranskalaiset, saksalaiset ja amerikkalaiset. Ranskalainen Schneiderin yhtiö ja Saksalainen Kruppin yhtiö yhtyivät kerran syndikaatiksi,

jonka tarkoituksena oli Algeriassa sijaitsevien Ouenzan rautamalmikaivosten käyttö” (s. 92).

„Nämä keskittyneet, päättäväiset ja tietoiset voimat ovat tukahduttaneet jatkuvasti aseistariisuntaa ja rauhaa kannattavat hajanaisemmat ja vähemmässä määrässä keskiteysti johdettavissa olevat voimat kakkialla maailmassa. Henkilöitä, jotka rikastuvat aseistuksesta ja sodasta, on suhteellisesti vähän verrattuna koko sivistyneen maailman väestöön. Mutta niiden yksilöllinen merkitys on suurempi, ne toimivat liitossa 'yhteiskuntapiirien' kanssa, joille imperiumi on kenttä niiden poikien karriereita varten, ja finanssimiespiirien kanssa, jotka pitävät sitä pääomansi-joitusalueena” (s. 93). (16)

„Hra Gladstone tuli valtaan Midlothianin kamppailun jälkeen ohjelmanaan imperialismin päättäväinen vastustaminen. Hänen hallituksensa ulkopoliitikassa oli tärkeimpänä tapahtumana Egyptin miehittäminen. Siitä pitäen valheella on ollut pysyvä sijansa liberalismin sielussa” (ss. 103—104). (17)

„Sen vaikutuksesta liberaaleista on tullut imperialistinen puolue, jonka ulkopoliitikan ainoana mahdollisena johtajana on ollut lordi Rosebery ja myöhemmin sir Edward Grey. Lordi Rosebery oli avioliiton kautta yhteydessä Rothschildin perheeseen ja nimenomaan Rothschildin vaikutus johti Egyptin miehitykseen” (s. 105).

„Välit Ranskan kanssa eivät olisi menneet rikki ja *Sydämellinen liitto* olisi voitu solmia parikymmentä vuotta aikaisemmin. Euroopan aseistautuminen ei olisi ollut niin valtavaa ja Bismarckin diplomatian voittokulku olisi ollut vähemmän loistava. Ja mikä tärkeintä, koskaan ei olisi solmittu liittoa, jonka ansiosta Venäjän itsevaltiaan kassa täytettiin ranskalaisella kullalla ja ikuistettiin siten Euroopan julmin despoottinen valtakomento” (s. 108). (18)

„Vuoden 1907 kuluessa Coomassiessa pantiin alulle tai suoritettiin loppuun seuraavien julkisten laitosten rakennustyöt: posti, naisten vankila, sairaala ja dispensaario, eurooppalaisten sairaala, eurooppalaisten pesulaitos ja muutamia rakennuksia Kultarannikon rykmenttejä varten’.

Kun käännetään sivu, saadaan tietää, että 'rakennettiin 13-reikäinen golfkenttä'. Kultakaivoksia, vankiloita, kasarmeja, yleisillä varoilla rakennettu eurooppalaisten pesula

ja golfkenttä — siinä sivistystyömme. Mutta ei yhtäkään koulua” (s. 127).

19) „Toisin sanoen, olipa valta millä puolueella tahansa, ulkoministerinä on aina oleva imperialisti, henkilö, johon 'The Times', City ja konservatiivinen puolue voivat luottaa ehdottomasti. Radikaalilla on yhtä vähän mahdollisuuksia päästä ulkoministeriksi kuin roomalaiskatolilaisella tulla lordikansleriksi. 'Jatkuvuus'-doktriini merkitsee, että ulkoasiat on itse asiassa otettu pois puoluehallituksen toimipiiristä ja ne ovat nyt riippuvaisia yksinomaan hallitsevan luokan vaikutuksesta, t.s. niiden mielipiteestä, jotka hääriivät hovissa ja seurapiireissä ja jotka pitävät armeijaa ja siviilivirkoja heidän perheilleen varattuina toimialoina ja käsittävät Brittein saarten ulkopuolella olevan maailman etupäässä omien liikarikkauksiensa sijoitusalueeksi” (s. 132).

20) „Sitäkin merkityksellisempää on edustajakamarin voimattomuus sopimusten suhteen. Jollei niissä ole raha-asioita koskevia kohtia, niitä ei tarvitse esittää parlamentille eikä niistä voi olla mitään keskustelua ennen kuin ne on lopullisesti allekirjoitettu, ratifioitu ja julkaistu. Tästä seuraa m.m., että salainen sopimus sitoo meitä yhtä paljon kuin julkinenkin. Salainen sopimus, jonka jokin brittiläinen hallitus on allekirjoittanut ja ratifioinut asiaan kuuluvalla tavalla, sitoo seuraaviakin hallituksia. Teoriassa — kuninkaalla ja hänen ulkoministerillään on ministerikollegojensa suostumuksella toimiessaan oikeus tehdä omakohtaisesti mitä tärkeimpiä ja oleellisimpia sitoumuksia näillä saarilla asuvan hallitsemansa 40-miljoonaisen väestön nimissä kysymättä lupaa sen valitsemilta edustajilta” (ss. 137—138).

21) „Näissä kirjeissä myönnetään avoimesti, että pääministeri lordi John Russell oli aivan kykenemätön kontrolloimaan Palmerstonia, joka jatkuvasti päätti tärkeistä asioista saamatta siihen valtuuksia kabinetilta tai edes sen päämieheltä. Hän meni niinkin pitkälle, että tunnusti coup d'état'n * jälkeen Louis Napoleonin yksinomaan omalla vastuullaan ja vastoin yleistä ja vieläpä kuningattarenkin ja kollegojensa mielipidettä. Lordi Russell vastasi aina, kun häntä kehoitettiin erottamaan Palmerston, että jos

* — vallankaappauksen. *Toim.*

Palmerston erotetaan, tämä kostaa liittymällä opposition riveihin ja kukistamalla hallituksen. Tapahtumat osoittivat myöhemmin, miten aiheellinen tämä pelko oli. Palmerstonin täytyi vihdoinkin vuoden 1851 joulukuun lopulla erota hallituksesta. Mutta jo helmikuussa 1852 hän kukisti entiset kollegansa. Kabinetti, joka ei voi erottaa ministeriä, olkoon valmis myöntämään hänelle toimintavapauden" (ss. 143—144).

„Toisaalta maailma, jossa hän * eli, oli monarkkien ja hallitusten maailma. Kansoja hän ei tuntenut eikä tunnustanut. Niissä valtavissa järkytyksissä, joita oli vuosina 1848—1860 ja jotka loivat Italian kansakunnan, hän ei nähnyt mitään muuta paitsi joitakin Sardinian hyökkäyksiä Itävaltaan" (ss. 148—149). (22)

„Kun Palmerston ja Louis Napoleon kävivät v. 1848 neuvotteluja kansanäänestyksestä, joka oli ratkaiseva Lombardian kohtalon, hän * julisti, että 'olisi vuosisatojen onnettomuus', jos kansojen sallittaisiin muuttaa alamaisuuttaan yleisen äänestyksen nojalla" (s. 149).

„Ennen kuin kansallisen kriisin aikoina voidaan luottaa demokratian kestävyYTEEN, on harjoitettava voimaperäisemmin kasvattavaa propagandaa, pyrittävä entistä tietoisemmin vakiinnuttamaan periaatteita" (s. 160).

„On juurrutettava yleisesti ja syvälle skeptillisyyttä siinä mielessä, että hyvää tarkoitaviin abstraktioihin ja palopuheisiin vastattaisiin vaistomaisesti kysymällä: 'Mistä lainasta, toimiluvasta tai taloudellisesta etupiiristä te oikeastaan puhutte?' Tällainen tehtävä on varsinaisten rauhanpropagandistiemme pätevyYDEN ja toisinaan ymmärryksenkin ulkopuolella" (s. 160). (23)

„Vaikka hän puhuu tänään aseistariisunnasta ja sovinto-oikeudesta, niin huomenna hän toimii puolueen hyväksi, joka on yhtä suuressa määrässä kuin kilpailijansakin riippuvainen suurhankkijoista ja pankkiireista, jotka pitävät nykyään huolen diplomatian ja finanssien yhteydestä. Vain sosialistiset puolueet suorittavat asianmukaisella tavalla kasvatus- ja organisatorista työtä rauhan hyväksi ja vain ne ovat sinänsä voima, joka on esiintyvä aina yksimielisesti militarismia ja imperialismia vastaan" (s. 161). (24)

* — kuningatar. Toim.

„...sota on anakronismi, miltei mahdoton ilmiö yhteiskunnassa, joka perustuu yksityisomistuksen kunnioittamiseen ja on tottunut hoitamaan asioitansa kosmopoliittisen luottajärjestelmän pohjalta” (s. 162).

„Vaikka olettaisimmekin, että sota on mielettömyyttä kansallisten etujen kannalta katsoen, se saattaa kuitenkin olla täysin järjestystä harvalukuisen, mutta mahtavan hallitsevan luokan kannalta katsoen” (s. 163).

25)

„*Nykyaikainen imperialisti* ei tähyile suinkaan 'paikkoja auringon alla'. Hän etsii uusia 'käyttö'-maita, paljonlupaavia alueita, joilla on koskemattomia kaivoksia, viljelemättömiä peltoja, pankittomia kaupunkeja, kiskottomia teitä. Nämä ovat niitä mahdollisuuksia, joita hän janoaa. Hän on iloinen saadessaan ne valloittamatta, hän ei halua sotaa. Hänen ihanteensa on niiden aitaaminen taloudelliseksi etupiiriksi, jonka puitteissa hän voi sijoittaa pääomiaan kansalliseen monopoliin nojaten.

NB

Tämä on prosessi, josta meillä täytyy olla havainnollinen kuva, mikäli tahdomme käsittää asevarustelun sitkeähenkisyyden. Mutta hra Norman Angellin doktriinissa tähän prosessiin on kiinnitetty liian vähän huomiota” (s. 164).

26)

„Kun määräävässä asemassa ovat ententevallat, ne kaappaavat Marokon ja jakavat Persian, ja kun kolmiliitto pääsee voiton puolelle, se kaappaa Tripolin, varmistaa valtansa Bosniassa ja suorittaa menestyksellisiä taloudellisia valtauksia Aasian-puoleisessa Turkissa” (s. 167).

„Sivilisaatiollemme on luonteenomaista, että diplomaatian yhteyksiä toisaalta asevarusteluun ja toisaalta finansseihin naamioidaan hiotuilla kohteliaisuuksilla ja ulkokultaisuudella” (s. 168).

„Jos kaikki suurvallat päättäisivät äkillisen tervejärkisyyden innoittamina supistaa huomenna aseistustaan puolella, se ei pelastaisi meitä arvovallan ja voiman tasapainottamisyhteydestä aiheutuvan väistämättömän konfliktin moraalisilta seurauksilta” (s. 169).

27)

„Komitean hyvä kokoonpano takaisi jossain määrin sen, että ulkoministeriön politiikka on todella kuvastava kansakunnan tahtoa” (s. 213).

„Vasta keskittämällä huomionsa senkaltaisiin ehdotuksiin ja varsinkin vakinaisen ulkopolitiittisen komitean muo-

dostamiseen demokratia saattaa luottaa voivansa vaikuttaa ratkaisevasti niihin tekijöihin, jotka määräävät sodasta ja rauhasta, sääntelevät aseistuksen kasvun ja rajoittavat mahdollisuuksiamme palvella humanisuutta maailmassa” (s. 217).

„Vuodesta 1854 vuoteen 1906 City boikotoi Venäjää. Vuoden 1906 laina oli seuraus sir Edward Greyn puheesta olleista vihjeistä ja 'The Timesin' ilmeisesti inspiroiduista artikkeleista, jotka ennakoivat silloisten neuvottelujen alaisena olleen poliittisen sopimuksen solmimista. Finanssit ja diplomatia tekevät palveluksia toinen toisilleen, ja nykymaailmassa ne ovat tulleet välttämättömiksi toisilleen. Velallisvaltioita koskevaa diplomatiata tukee suuresti se, että se tietää nojaavansa itse asiassa rikkaan maan vientipääomaan, jonka saannin se voi myöntää tai evätä. Jos joku valtio tai valtioryhmä pysyisi vaikkapa vain muutaman vuoden monopoli-asemassa maailman rahamarkkinoilla ja käyttäisi tietoisesti tätä asemaansa poliittisten tarkoituksien hyväksi, se voisi loppujen lopuksi sanella tahtonsa Venäjälle, Kiinalle, Turkille ja Latinalaisen Amerikan tasavalloille” (s. 221).

„Venäjä on haavoittuvainen, sillä se on kuten mikä hyvänsä Latinalaisen Amerikan tasavalta riippuvainen länsimarkkinoilla omaamastaan maineesta. Sen on pakko sijoittaa suurin osa lainoistaan ulkomaille. Omilla varoillaan se ei voi turvata edes kaupunkiansa kunnallislaitoksia. Sen kehittymättömät hiili- ja malmikaivokset ja öljykentät kaipaavat hedelmöityäkseen ulkomaista pääomaa. Jos voisimme kuvitella hetken aikaa, mitä merkitsisi meille Saksan mielipide siinä tapauksessa, että meidän pitäisi emitoida consolsimme 'Deutsche Bankin' kautta, että Manchesterin pitäisi pyytää Berliiniltä varoja raitioteidensä rakentamista varten, että Etelä-Walesissa sijaitsevan hiilikaivoksen pitäisi tavoitella jonkun hampurilaisen rahamiehen myönteistä lausuntoa, niin käsittäisimme yleispiirteissään, miksi ja missä määrin Englannin kansan myönteisellä mielipiteellä on merkitystä Venäjän hallitukselle. Luotto on arkaluontoinen asia. Niin kauan kuin englantilaiset investoijat pitivät Venäjää joko meille itsellemme vaarallisena vihollisvaltakuntana tai epävarmana

- yksinvaltana, jota uhkaa vallankumous, Venäjän rahamiehet tekivät turhaan ehdotuksiaan Citylle. Varovaisuus, isänmaallisuus ja humanisuus — kaikki puhuivat heitä vastaan. Omistavien luokkien mielipiteet alkoivat muuttua, kun konservatiivinen lehdistö alkoi puoltaa *lähentymistä*, kun *'The Times'* lakkasi asettamasta näkyvälle paikalle itsevaltiutta halventavia uutisia ja kun saatiin tietää, että Persiaa koskeva sopimus oli tekeillä. Tämän kannanmuutoksen syy ei ollut mikään salaisuus. Sir Edward Grey sanoi, että Euroopan saattamiseksi jälleen tasapainoon Venäjälle oli palautettava sen suurvalta-asema. Tavalliselle kielelle käännettynä tämä merkitsi, että diplomaattiamme etsi Venäjän kannatusta Saksaa vastaan ja Ranska vaati sovintoa ja järjesti sen. Vuoden 1906 alkukuukaudet olivat Venäjän finansseille kriittillistä aikaa ja samalla sattui sen perustuslainkin kehityksessä olemaan kriittillinen hetki. Samaan aikaan kun se yritti saada Länsi-Euroopalta sadan miljoonan lainan, piti tapahtua ensimmäisen duuman vaalit. Perustuslaki oli yhä vielä vain paperipalanen. Kaikki riippui siitä, kykeneekö duuma vakautumaan, alistamaan valvontaansa byrokratian, muodostumaan korkeimmaksi vallaksi Venäjällä. Siihen duumalla oli yksi ilmeinen keino. Sen piti saada valvontaansa kruunun kassa, ja tämä merkitsi sillä hetkellä tuon ulkomaisen lainan käytön valvomista. Jos lainasopimus olisi tehty ennen duuman kokoontumista, byrokratia olisi ottanut viimeksi mainitun vastaan täysinäisin sotakassoin. Euroopan yleinen mielipide oli potentiaalisesti muutaman kuukauden tai viikon ajan Venäjän kohtalon herra. Se julisti avoimesti tuntevansa sympatiaa perustuslaillista liikettä kohtaan ja saattoi tehdä tuon sympatiansa vaikuttavaksi. Venäläiset liberaalit (kadetit) vaativat yhdessä sosialistien kanssa, että lainan myöntämisen ehdoksi asetettaisiin duuman suostumus. Tämä olisi aiheuttanut asian lykkääntymisen pariaksi tai kolmeksi kuukaudeksi, mutta se olisi antanut parlamenttienemmistölle mahdollisuuden sanella ehtonsa tsaarille, joka jo katui tekemiään myönnytyksiä. Saavutettuaan vastikään musertavan vaalivoiton liberaalit ja sosialistit olisivat voineet sanoa tsaarin ministereille: 'Meillä on takanamme Venäjä, meillä on takanamme Eurooppa. Kassanne on tyhjä, luottonne on loppunut. Jos myönnätte meille täydet vastuullisen hallituksen oikeudet, niin vah-

vistamme veroesityksenne ja sanktioimme lainanne. Jos epäätte meiltä oikeutemme, niin olemme varmoja siitä, ettette saa enempää Lontoosta kuin Pariisistakaan varoja ahdistamistoimenpiteittenne rahoittamiseen.' Mutta suuri laina realisoitiin Pariisissa ja Lontoossa jo maaliskuussa 1906, ja kokoonnuttuaan toukokuussa duumalla oli vastasaan hallitus, jonka ei tarvinnut pelätä mitään Venäjän taholta eikä odottaa enää mitään Euroopan taholta. Se sai Euroopalta mahdollisuuden maksaa kasakoilleen. Kahden sukupolven ajan olimme estäneet tsaareja pääsemästä rahamarkkinoille ja avasimme tien sinne kolmea kuukautta aikaisemmin kuin olisi pitänyt. Jos olisimme odottaneet nämä kolme kuukautta, niin kuin Venäjän liberaalinen lehdistö meitä pyysi, edistysmieliset puolueet olisivat todennäköisesti saavuttaneet voiton. Kasakat eivät voi tehdä paljoakaan, jollei niiden takana ole rahamiestä. Mutta yksikään parlamentti ei voi käyttää tehokkaasti hyväkseen perinteellistä asetta, budjettia, silloin kun ulkomaiset pankit ovat tyydyttäneet jo etukäteen hirmuvaltiaan tarpeet. Ratkaisu riippui kyseisessä tapauksessa Lontoosta. Pariisin pankit, joiden taakkana oli Venäjän epävakaan kaaos-tilan tukeminen, asettivat tämän lainan kannattamisen ehdoksi, että Englannin pankit osallistuvat tämän tuloja tuottavan taakan kantamiseen. Englannin pankkien vallassa oli vaatia lykkäystä siksi lyhyeksi ajaksi, mikä tarvittiin duuman sanktion saamiseen. Voidaan sanoa 'business on business'; ei voida luottaa siihen, että pankkiiri, kun hänelle tarjotaan suuri välityspalkkio lainan sijoittamisesta, harkitsisi, mitä kaikkea hänen toimistaan voi koitua vieraan kansan vapaudelle" (ss. 225—228).

„Lahjuksillamme emme kuitenkaan saaneet ostetuksi Venäjän uskollisuutta emmekä estäneet Venäjää harjoittamasta teerenpeliä saksalaisen kilpailijamme kanssa. Ja kuitenkin kaikki valtit olivat meidän käsissämme. Saksa voi tehdä paljon Venäjän hyväksi, mutta ei voi lainata sille rahaa. Jos olisimme esittäneet ehtoja ennen lainan myöntämistä ja vielä pysäyttäneet kultavirran, me olisimme voineet päästä jossain määrin valvomaan Venäjän politiikkaa. Kun Ranska olisi tukenut meitä (ja tuon tuen me olemme ansainneet Marokon kriisin aikana), Venäjälle olisi voitu sanoa: 'Rahaa ei tule, ennen kuin miehitysjoukot on evakuoitu Persiasta.' Persiahan merkitsee loppujen

lopuksi Venäjälle ylellisyyttä, raha on sen sijaan sille välttämätöntä” (229).

36) „Eurooppa on ponnistellut tai ainakin ollut ponnistele-
vinaan melko turhaan estääkseen sotien puhkeamisen Bal-
kanilla. Nämä ponnistukset ovat olleet tuloksettomia, sillä
ne eivät ole olleet vilpittömiä. Kuten nykyään tiedämme,
Venäjä ei suinkaan pyrkinyt estämään sotaa, vaan itse
asiassa järjesti sen johtaen Balkanin liiton muodostamista.
Juuri samalla hetkellä kun se yhtyi suurvaltojen konserttiin
julistaen, ettei yhdenkään liittolaisen sallita pitää valtaa-
maansa aluetta hallussaan, se painoi leimansa jakoa kos-
kevaan sopimukseen ja otti esittääkseen välitystuomarin
osaa aluejaossa. Tällainen kaksinaamaisuus tekeekin kaikki
suurvaltojen konsertit tehottomiksi. Kaikki nämä sodat
olisi voitu ehkäistä, jos Ranskan pankkeja olisi kielletty
rahoittamasta sotivia puolia. Mutta sitä niiltä ei kielletty,
sillä Venäjän tahto oli toinen” (ss. 230—231).

37) „Toisaalta peonage'in nimellä tunnettu järjestelmä on
levinnyt kaikkialle Latinalaiseen Amerikkaan, ja pääoma,
jonka turvin se toimii, on usein ulkomaista ja väliin eng-
lantilaista. Tämä on sääntönä Meksikossa ja Brasiliassa
ja ehkäpä kaikissa Etelä-Amerikan takapajuisissa tasaval-
loissa. Uhri, joka on tavallisesti alkuasukas, mutta toisi-
naan valkoihoinen tai puoliverinen, velkaantuu plantaasin-
omistajalle tai kauppiaalle ja muuttuu velallisia ja velkojia
koskevien Latinalaisen Amerikan lakien mukaan, joille
Truck Acts* ovat tuntemattomia, itse asiassa tämän
orjaksi siihen asti, kunnes on maksanut velkansa. Mutta
velka ei tule koskaan maksetuksi; tilejä hoitaa plantaasin-
omistaja. Tämän läpinäkyvän velkafiktion varjolla oste-
taan ja myydään orjia, tuhotaan kokonaisia kyliä, alen-
netaan talonpoikaiset maanomistajat maaorjien tasalle;
karkotetaan kokonaisia heimoja kaukaisille alueille sorret-
taviksi. Lapsia ostetaan ja myydään, nuorista naisista
tehdään prostituoituja. Kaikki tämä on Latinalaisen Ame-
rikan sivilisaation tyypillistä ilmenemistä. Näihin maihin
tunkeutuva ulkomainen pääoma mukautuu kuitenkin ympä-
ristöön ja käyttäytyy Meksikossa kuin kotonaan. Se muut-
taa laiskan espanjalaisen tilanomistajan harjoittaman ver-
raten ponnettoman, vähätuottoisen riiston päteväksi ja

* — trukkilait, tavarana tai luontoiseltuina tapahtuvaa palkanmaksua koskevat lait. *Toim.*

laajaperäiseksi järjestelmäksi soveltaen sitä paljon sääli-
mättömämmin ja paljon laajemmassa mitassa kuin maassa
on ollut tapana. Tämä näkymä ei ole sellainen, jota Euroo-
pan demokratia voisi katsella välinpitämättömänä ja kädet
ristissä. Jos Meksikon tai Brasilian kansa muodostaisi (38
oman kapitalistisen järjestelmänsä, niin sen tuottamista
onnettomuuksista huolimatta on ilmeistä, että kehityksen
pitäisi antaa kulkea omaa luonnollista tietään. Löytäkööt
meksikolaiset itse parannuskeinon puhtaasti meksikolaisiin
vitsauksiinsa. Sen sijaan eurooppalainen rahamies toimii
meidän lippumme varjolla ja meidän arvovaltamme suo-
jaamana käyttäen aseenaan meidän arsenaalistamme otta-
miansa resursseja kulkiessaan valloitusten ja riiston tietä”
(ss. 236—237).

„Alueet, joiden suhteen on kiistanalaista, pitäisikö sank-
tio⁸⁰ antaa vai ei, ovat kuitenkin melko huomattavia käsit-
tären Venäjän, Turkin, Kiinan, Persian, portugalilaiset
siirtomaat ja suurimman osan Latinalaisesta Amerikasta”
(ss. 242—243).

„Kun otetaan se summa, minkä Englanti ja Saksa ovat (39
käyttäneet aseistuksensa lisäämiseen XX vuosisadalla, niin
karkean arvion mukaan lisäys voitaisiin jakaa likipitään
seuraavasti: 50% tai hieman vähemmän sen kysymyksen
selvittämiseen, kuka saa riistää Marokkoa; 25% tai enem-
män siihen, kumpi saa etuoikeudekseen rakentaa rautatien
Bagdadiin ja kauemmas; 25% tai enemmän sellaisten rat-
kaisematta jääneiden tulevaisuuden kysymysten ratkaise-
miseen, jollaisia ovat Portugalin afrikkalaisten siirtomai-
den kohtalo ja Kiinan kohtalo. Toiseksi vaikutusalueiden
jako osoittautuu miltei väistämättömästi kohtalokkaaksi
jaetun maan kansalliselle olemassaololle ja lisää yhtä väis-
tämättömästi imperialistisen valtakunnan raskasta sitou-
mustaakkaa. Persia tarjoaa hyvin havainnollisen kuvan
tällaisesta tilasta. Ilmeisesti sir Edward Grey ei halua
sallia, että tapahtumien kulku pakottaisi hänet ottamaan
jonkinlaisen suoranaisen vastuun brittiläisen alueen hoi-
dosta. Se on kiitettävä päätös, mutta Venäjä voi raumentaa (40
sen millä minuutilla tahansa” (ss. 246—247).

„Leijonanosaa, nimittäin Jangtsen laaksoa koskevia vaa-
timuksiamme ei hyväksy ainoakaan muu valtakunta, ja
varsin epävarmaa on, puoltaako ulkoministeriö niitä vielä”
(s. 248).

„Siitä on kiinnostunut koko luokka, joka vie pääomaa ulkomaille. Mutta teollisuuden välittömän kiinnostuksen jättäminen huomion ulkopuolelle tai väheksyminen olisi järjettömyyttä. Se on kiinnostuneisuutta, jonka juuret ovat syvällä poliittisissa piireissä, ja tavattoman elävää ja energistä kiinnostuneisuutta, kuten mr Müllinerin edesottamukset osoittavat. Mikäli poliittinen elämä tulee kehittymään edelleenkin samaa linjaa, niin huomispäivän suurimmaksi skandaaliksi osoittautuu toteamus, että liberaalisen puolueen varat eivät ole sijoitetut Marconin yritykseen, vaan Kruppin tehtaisiin” (ss. 267—268).

41) „Sehän on kerrassaan hirveä teoria, että Englannilla ja Venäjällä on muka oikeus määrätä Persian kansan kohtaloista vain sillä perusteella, että niillä on Persiassa huomattavia aineellisia, poliittisia, strategisia ja kaupallisia intressejä” (s. 290).

42) „Olisi tietenkin järjetöntä olettaa, että tämän periaatteen, t.s. konsertin (suurvaltojen) ylivallan, hyväksyminen saa heti aikaan sopusoinnun ja johtaa aseistuksen supistukseen. Se johtaisi kuitenkin heti seuraaviin tuloksiin: se loisi sivistyneen maailman tajuntaa varten moraalisen normin; se antaisi kaiken politiikan lojaalisuuden kokeilemistä varten objektiivisen kriteerin, ja mikä tärkeintä, se loisi yhteisen perustan, jonka voisivat hyväksyä kaikki rauhaa kannattavat osapuolet. Se johtaisi vähitellen jännityksen laukeamiseen Euroopassa ja heikentäisi asteittaisesti nykyisiä liittoutumia sekä loisi ajan oloon sellaisen ilma-
piirin, jossa voitaisiin ottaa ainakin harkinnan kohteeksi aseistuksen supistamista koskeva ehdotus ja ehkäpä myös se suunnitelma, että Euroopan yleisiä kysymyksiä ratkomaan perustettaisiin vapaa liittoneuvosto” (s. 293).

43) „Itsekkäältä luokkakannalta katsoen aseistautuminen tuntuu kapitalistiluokasta täysin järkiperäiseltä; aseistautumiskilpa on kyllin perusteltua, ja taistelu voimien tasapainottamiseksi näyttää olevan nykyisen finanssijärjestelmän vaihe ja ilmaus” (s. 310).

43) „Ihmiset eivät ole taipuvaisia uskomaan, että valtioita erottavat intressit olisivat olemukseltaan alhaisia ja itsekäitä. Me kaunistelemme niitä suurilla, abstraktisilla sanoilla; me loihdimme esiin sankariaikojen muistot. Me leikittelemme perinnäisellä voimien tasapaino-tarulla niin kauan, kunnes saamme uskotelluksi itsellemme, että kotim-

me on vaarassa ja uskoamme ja vapauttamme uhataan. Nämä vanhan maailman pelot ovat meidän päivinäme kuitenkin yhtä epätodellisia kuin Marlborough'n tai Wellingtonin haamut. Valtakunnat eivät taistele nykyään lainkaan sen puolesta, mikä on elintärkeää, kotoista, koskee jokapäiväistä elämäämme. Joukkojen romanttinen sentimentaalisuus valaa vettä hallitsevan luokan ovelan realismin myllyyn” (ss. 315—316).
